

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

4 juillet 2005

PROPOSITION DE LOI

tendant à modifier l'article 6 de la loi du
25 février 2003 tendant à lutter contre
la discrimination et modifiant la loi du
15 février 1990 créant un Centre pour
l'égalité des chances et la lutte
contre le racisme

(déposée par M. Patrick Cocriamont)

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	7

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

4 juli 2005

WETSVOORSTEL

tot wijziging van artikel 6 van de wet van
25 februari 2003 ter bestrijding van
discriminatie en tot wijziging van de wet van
15 februari 1993 tot oprichting van een
Centrum voor gelijkheid van kansen en voor
racismebestrijding

(ingediend door de heer Patrick Cocriamont)

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	7

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Séance plénière</i>
<i>COM :</i>	<i>Réunion de commission</i>
<i>MOT :</i>	<i>Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Plenum</i>
<i>COM :</i>	<i>Commissievergadering</i>
<i>MOT :</i>	<i>Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</i>

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

RÉSUMÉ

L'article 6, § 1^{er}, de la loi du 23 février 2003 tendant à lutter contre la discrimination et modifiant la loi du 15 février 1990 créant un Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme limite les sanctions pénales à des discriminations énumérées de façon limitative. Parmi les discriminations interdites énumérées figurent notamment celles ayant trait aux convictions religieuses ou philosophiques.

Selon l'auteur, il est impossible de séparer convictions philosophiques des opinions politiques, tant ces deux notions sont imbriquées.

Il propose donc de modifier l'article 6 de la loi du 23 février 2003 afin d'y intégrer la notion d'opinion politique.

SAMENVATTING

Krachtens artikel 6, § 1, van de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding wordt strafrechtelijk opgetreden tegen een aantal limitatief aangegeven misdrijven; de daarin opgenomen verboden discriminatiegronden omvatten onder meer het geloof en de levensbeschouwing.

Volgens de indiener kan een levensbeschouwelijke overtuiging onmogelijk worden losgekoppeld van politieke opvattingen omdat ze onlosmakelijk met elkaar zijn verweven.

Hij stelt derhalve voor artikel 6 van de wet van 25 februari 2003 te wijzigen, teneinde er het begrip «politieke opvattingen» in op te nemen.

DÉVELOPPEMENTS

Mesdames, Messieurs,

La Cour d'arbitrage dans son arrêt du 6 octobre 2004 (arrêt N° 157/2004) a annulé diverses dispositions de la loi du 25 février 2003 tendant à lutter contre la discrimination et modifiant la loi du 15 février 1993 créant un centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme¹.

La Cour d'arbitrage a estimé qu'il n'était pas justifié de limiter les causes de discrimination interdites (voir considérant B15 de l'arrêt) et a dès lors considéré: «Les dispositions des articles 2 à 4 et 8 à 31 de la loi entreprise sont dès lors applicables à toutes les discriminations, quel que soit le motif sur lequel elles sont fondées ...» (voir considérant B15 alinéa 3).

Toutefois, la Cour d'arbitrage n'a pas annulé l'article 6, § 1^{er}, de la même loi qui limite les sanctions pénales à des discriminations énumérées de manière limitative: sexe, orientation sexuelle, état civil, naissance, fortune, âge, convictions religieuses ou philosophiques, l'état de santé actuel ou futur, handicap ou caractéristique physique.

La conviction philosophique paraît difficilement séparable de la conviction politique: comment sans arbitraire, faire la différence entre l'un et l'autre tant ces deux notions sont imbriquées ?

Néanmoins, l'examen des travaux préparatoires de la loi du 25 février 2003 démontre que la volonté du législateur était de voir le mot «philosophique» interprété en ce sens que les convictions politiques sont exclues de la liste des discriminations (voir projet de loi relative au renforcement de la législation contre le racisme, rapport fait au nom de la Commission de la justice par Monsieur J. Arens et Madame K. Lalieux, document de la Chambre 50 1407/005).

La Commission de la Chambre écrivait (voir p. 5 du document précité 50/1407/005): «Toutefois, le concept doit être interprété en ce sens que les convictions politiques sont exclues de la liste des discriminations.

¹ M.B., 17 mars 2003.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het Arbitragehof is bij arrest nr. 157/2004 van 6 oktober 2004 overgegaan tot de vernietiging van diverse bepalingen van de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding¹.

Het Arbitragehof was van oordeel dat er geen reden bestaat om de verboden discriminatiegronden te beperken (zie considerans B15 van het arrest). Het Hof stelde bijgevolg het volgende: «De bepalingen van de artikelen 2 tot 4 en 18 tot 31 van de bestreden wet zijn derhalve van toepassing op alle discriminaties, ongeacht de grond waarop zij zijn gebaseerd (...)» (considerans B15, derde lid).

Het Arbitragehof heeft artikel 6, § 1, van dezelfde wet evenwel niet vernietigd. Daarin wordt de strafrechtelijke bestraffing beperkt tot discriminatiegronden die limitatief zijn opgesomd: geslacht, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, fortuin, leeftijd, geloof of levensbeschouwing, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, handicap of fysieke eigenschap.

De levensbeschouwelijke visie lijkt moeilijk los te koppelen van de politieke overtuiging. Hoe kan zonder enige willekeur het verschil tussen beide worden gemaakt als men weet hoe onlosmakelijk ze met elkaar zijn verweven?

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 25 februari 2003 blijkt echter dat het de wil van de wetgever was het begrip «levensbeschouwelijk» zo te begrijpen dat politieke overtuiging is uitgesloten uit de lijst van de discriminatiegronden (zie het verslag van de bespreking van het wetsontwerp tot versterking van de wetgeving tegen het racisme, namens de commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer J. Arens en mevrouw K. Lalieux, DOC 50 1407/005).

In dat stuk van de kamercommissie leest men het volgende: «Het concept moet evenwel geïnterpreteerd worden in de zin dat de politieke overtuigingen uit de lijst van de vormen van discriminatie uitgesloten worden.

¹ Belgisch Staatsblad, 17 maart 2003.

En effet l'actualité politique récente est malheureusement là pour en témoigner, il est fondamental de rester vigilant à l'égard des partis non démocratiques et liberticides.

Il faut éviter que ces partis extrémistes puissent tenter de s'appuyer sur la loi pour essayer d'interdire toute critique ou toute mise en cause politique de leurs prises de positions politiques».

Les considérations qui précèdent sont bien évidemment irrecevables dans la mesure où elles participent au procès d'intention qui vise à diaboliser un adversaire qui n'a jamais occupé le pouvoir et donc qui par définition n'a jamais pu poser quelque acte liberticide qui soit.

Par contre ceux qui ont voté notamment les dispositions de la loi du 25 février 2003 et d'autres textes du même type occupent eux le pouvoir depuis de nombreuses années et ont eux «commis» un certain nombre de lois liberticides en ce sens qu'elles visent inutilement à restreindre le principe général de liberté d'opinion et d'expression garanti non seulement par notre Constitution mais également par de nombreux instruments juridiques internationaux.

L'auteur de la proposition se permet d'ajouter que non seulement les considérations que l'on trouve dans le rapport précité de la Commission de la Chambre sont irrecevables mais aussi que ces considérations sont médiocres.

Ceci étant, la Cour d'arbitrage a estimé qu'il appartenait au législateur et à lui seul de déterminer les actes discriminatoires devant être pénalement réprimés.

La Cour d'arbitrage n'a donc pas annulé l'article 6, § 1^{er}, 1^{er} tiret, de la loi du 25 février 2003, estimant que certains types de discriminations pouvaient être pénalement réprimés tandis que les autres ne devaient pas nécessairement l'être, étant entendu, comme indiqué ci-avant, que tous les actes de discrimination étaient eux interdits sur le plan civil.

Compte tenu de la philosophie générale de l'arrêt de la Cour d'arbitrage précité, il apparaît à l'auteur qu'il ne se justifie pas d'exclure de la liste visée à l'article 6, §1^{er}, de la loi du 25 février 2003 les discriminations à la haine ou à la violence à l'égard notamment d'une personne ou d'un groupe en raison de ses convictions ou opinions politiques.

La motivation de l'arrêt du Conseil d'État étant très claire quant à l'interdiction de toute forme de discrimi-

De recente politieke actualiteit getuigt er helaas inderdaad van, dat het fundamenteel is om waakzaam te blijven ten overstaan van niet-democratische en liberticide partijen.

Dat dergelijke extremistische partijen zouden kunnen trachten zich op de wet te beroepen om elke politieke kritiek of elke politieke twijfel te pogen te verbieden van hun beleidsstandpunten, dient te worden vermeden.» (DOC 50 1407/005, blz. 10).

Dergelijke beschouwingen zijn uiteraard onaanvaardbaar. Ze geven immers voedsel aan het intentieproces waarbij men een tegenstander die nooit aan de macht was en dus per definitie nooit enige vrijheidsbeknottende daad heeft kunnen stellen, tot zondebok probeert te maken.

Zij die met name de wet van 25 februari 2003 en andere soortgelijke teksten hebben goedgekeurd zijn sinds jaren echter wél aan de macht en precies zij hebben een aantal vrijheidsbeknottende wetten «gepleegd», die er ten onrechte toe strekken beperkingen op te leggen aan het algemene principe van vrijheid van mening en vrijheid van meningsuiting, principes die niet alleen in de Belgische Grondwet maar ook in tal van internationale juridische instrumenten zijn verankerd.

De indiener van het wetsvoorstel verstout zich ook te stellen dat de beschouwingen uit het voormelde verslag van de kamercommissie niet alleen onaanvaardbaar zijn, maar bovendien zwak uitvallen.

Het Arbitragehof heeft gesteld dat het de wetgever en de wetgever alleen toekomt te bepalen welke discriminatiegronden strafrechtelijk moeten worden bestraft.

Het Hof is derhalve niet overgegaan tot de vernietiging van artikel 6, § 1, eerste gedachtestreepje van de wet van 25 februari 2003 omdat het van oordeel was dat bepaalde discriminatiegronden strafrechtelijk mogen worden bestraft, terwijl dat voor andere niet het geval hoeft te zijn, met dien verstande dat, zoals hierboven reeds werd aangegeven, alle door discriminatie ingegeven daden civielrechtelijk zijn verboden.

Op grond van de algemene strekking van het voornoemde arrest van het Arbitragehof komt het de indiener voor dat het niet kan dat de in artikel 6, § 1, van de wet van 25 februari 2003 vervatte lijst zou nalaten melding te maken van de discriminatie die er inzonderheid in bestaat aan te zetten tot haat of geweld jegens een persoon of een groep van personen wegens hun politieke overtuiging of opvattingen.

Aangezien het arrest van het Arbitragehof heel duidelijk aangeeft waarom elke vorm van discriminatie moet

nation, il n'apparaît pas justifié d'exclure de la discrimination pénalement répréhensible celle fondée sur la conviction politique dès lors qu'est pénalement répréhensible la discrimination fondée sur la conviction religieuse ou philosophique.

L'auteur propose donc d'insérer à l'article 6, § 1^{er}, 1^{er} tiret, après le mot «philosophique» les mots «opinions politiques».

Ce faisant, le droit belge s'alignerait sur le droit français puisque l'article 225, tiret 1^{er}, du Code pénal français auquel renvoient en tout ou en partie de nombreux textes épars dispose: «Constitue une discrimination toute distinction opérée entre les personnes physiques à raison de leur origine, de leur sexe, de leur situation de famille, de leur état de santé, de leur handicap, de leurs mœurs, de leurs opinions politiques, de leurs activités syndicales, de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une race ou une religion déterminée.».

D'autre part, l'article 21, tiret 1^{er}, de la Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne (document 2000/C 364/01) dispose:

«Article 21 — 1. Est interdite, toute discrimination fondée notamment sur le sexe, la couleur, les origines ethniques ou sociales, les caractéristiques génétiques, la langue, la religion ou les convictions, les opinions politiques ou toute autre opinion, l'appartenance à une minorité nationale, la fortune, la naissance, un handicap, l'âge ou l'orientation sexuelle.».

Eu égard à la motivation liberticide de l'exclusion du mot politique à l'article 6, §1^{er}, de la loi du 25 février 2003, il s'impose de faire amende honorable et de s'aligner sur les dispositions claires et non équivoques de l'article 21 de la Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne et donc de modifier l'article 6, §1^{er}, pour y inclure les opinions politiques ou syndicales parmi les motifs de discrimination punissables pénalement.

En effet et pour prendre un exemple concret, imagine-t-on acceptable un tract ou un article incitant de manière directe à des actes de violence contre des militants nationalistes ou identitaires ou encore contre des militants sionistes ou encore contre des militants de la cause palestinienne ou encore contre des militants du parti socialiste, etc... etc... ?

Patrick COCRIAMONT (FN)

zijn verboden, lijkt het onverantwoord de op politieke overtuiging gebaseerde discriminatie uit te sluiten van de discriminatiegronden die strafrechtelijk strafbaar worden gesteld, aangezien discriminatie op grond van geloof of levensbeschouwing wel strafrechtelijk strafbaar wordt gesteld.

De indiener stelt daarom voor in artikel 6 § 1, eerste gedachtestreepje, van de wet van 25 februari 2003, tussen het woord «levensbeschouwing» en de woorden «de huidige of toekomstige gezondheidstoestand», de woorden «politieke opvattingen» in te voegen.

Zodoende wordt het Belgische recht afgestemd op het Franse recht. Artikel 225, eerste gedachtestreepje van de Franse *Code pénal*, waarnaar tal van diverse teksten geheel of gedeeltelijk verwijzen, bepaalt immers het volgende: «*Constitue une discrimination toute distinction opérée entre les personnes physiques à raison de leur origine, de leur sexe, de leur situation de famille, de leur état de santé, de leur handicap, de leurs mœurs, de leurs opinions politiques, de leurs activités syndicales, de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une race ou une religion déterminée.*».

Voorts bepaalt artikel 21.1, van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (document 2000/C 364/01) het volgende:

« Artikel 21 — 1. Elke discriminatie, met name op grond van geslacht, ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuigingen, politieke of andere opvattingen, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, een handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, is verboden».

Aangezien in artikel 6, § 1, van de wet van 25 februari 2003 het woord «politieke» werd geweerd omdat het de vrijheid zou beknotten, moet een en ander worden rechtgezet. Men dient zich af te stemmen op de duidelijke en eenduidige bepalingen van artikel 21 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie. Artikel 6, § 1, van voornoemde wet behoort dus te worden gewijzigd zodat ook de politieke of syndicale opvattingen worden opgenomen als strafrechtelijk strafbare discriminatiegronden.

Is het immers aanvaardbaar, om een concreet voorbeeld aan te halen, een pamflet of een artikel te verspreiden dat er rechtsreeks toe aanzet geweld te gebruiken tegen nationalistische of identitaire militanten, tegen zionistische militanten, tegen verdedigers van de Palestijnse zaak, tegen militanten van de *Parti Socialiste* enzovoort enzovoort?

PROPOSITION DE LOI

Article 1^{er}

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

A l'article 6, § 1^{er}, 1^{er} tiret, de la loi du 25 février 2003, tendant à lutter contre la discrimination et modifiant la loi du 15 février 1993 créant un Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme, les mots «des opinions politiques ou syndicales» sont insérés entre les mots «philosophique,» et les mots «de l'état de santé».

30 mai 2005

Patrick COCRIAMONT (FN)

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 6, § 1, eerste gedachtestreepje, van de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding worden tussen het woord «levensbeschouwing» en de woorden «de huidige of toekomstige gezondheidstoestand», de woorden «politieke opvattingen» ingevoegd.

30 mei 2005

TEXTE DE BASE

Loi du 25 février 2003 tendant à lutter contre la discrimination et modifiant la loi du 15 février 1990 créant un Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme

Art.6

§ 1^{er}. Est puni d'emprisonnement d'un mois à un an et d'une amende de cinquante EUR à mille EUR ou d'une de ces peines seulement:

– quiconque, dans l'une des circonstances indiquées à l'article 444 du Code pénal, incite à la discrimination, à la haine ou à la violence à l'égard d'une personne, d'un groupe, d'une communauté ou des membres de celle-ci, en raison du sexe, de l'orientation sexuelle, de l'état civil, de la naissance, de la fortune, de l'âge, de la conviction religieuse ou philosophique, de l'état de santé actuel ou futur, d'un handicap ou d'une caractéristique physique;

TEXTE DE BASE ADAPTE A LA PROPOSITION

Loi du 25 février 2003 tendant à lutter contre la discrimination et modifiant la loi du 15 février 1990 créant un Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme

Art.6

§ 1^{er}. Est puni d'emprisonnement d'un mois à un an et d'une amende de cinquante EUR à mille EUR ou d'une de ces peines seulement:

– quiconque, dans l'une des circonstances indiquées à l'article 444 du Code pénal, incite à la discrimination, à la haine ou à la violence à l'égard d'une personne, d'un groupe, d'une communauté ou des membres de celle-ci, en raison du sexe, de l'orientation sexuelle, de l'état civil, de la naissance, de la fortune, de l'âge, de la conviction religieuse ou philosophique, **des opinions politiques ou syndicales**, de l'état de santé actuel ou futur, d'un handicap ou d'une caractéristique physique;

BASISTEKST

Wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Art. 6

§ 1. Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig EUR tot duizend EUR of met een van die straffen alleen wordt gestraft:

– hij die in een van de omstandigheden genoemd in artikel 444 van het Strafwetboek aanzet tot discriminatie, haat of geweld jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens het geslacht, de seksuele geaardheid, de burgerlijke staat, de geboorte, het fortuin, de leeftijd, het geloof of de levensbeschouwing, de huidige of toekomstige gezondheids-toestand, een handicap of een fysieke eigenschap;

BASISTEKST AANGEPAST AAN HET VOORSTEL

Wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Art. 6

§ 1. Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig EUR tot duizend EUR of met een van die straffen alleen wordt gestraft:

– hij die in een van de omstandigheden genoemd in artikel 444 van het Strafwetboek aanzet tot discriminatie, haat of geweld jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens het geslacht, de seksuele geaardheid, de burgerlijke staat, de geboorte, het fortuin, de leeftijd, het geloof of de levensbeschouwing, **politieke opvattingen**, de huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap of een fysieke eigenschap;